صد سال تنهایی

نقش ماندگار «فرزانه»

پرویز شهدی
مترجم

● متاسفانه از نزدیک با بهمن فرزانه آشنایی نداشتم و بیشتر ایشان را از طریق آثارشان می‌شناختم. ترجمه‌های ایشان به‌خصوص ترجمه‌شان از کتاب «صدسال تنهایی» گابریل گارسیا مارکز یکی از بهترین ترجمه‌هایی است که تاکنون در زبان فارسی منتشر شده است. ایشان با ترجمه این کتاب کار بزرگ‌تری انجام دادند و آن، شناساندن مارکز به فارسی‌زبانان بود. اما صدسال تنهایی تنها ترجمه شاخص بهمن فرزانه نبود. او آثار نویسندگان شاخص ایتالیایی‌زبان را هم به فارسی ترجمه و آنها را به خوانندگان ایرانی معرفی کرد. ازدست‌دادن استادانی چون بهمن فرزانه و مهدی سحابی ضایعه‌ای بزرگ برای فرهنگ ماست. این افراد نخبگانی هستند که جایشان خالی خواهد ماند. اینها مترجم‌هایی بودند که نه‌تنها کیفیت کارشان که انتخاب‌هایشان هم آنها را شاخص می‌کرد. در ترجمه، انتخاب مترجم نقش مهمی را ایفا می‌کند. مترجمی که به‌دنبال ترجمه فوری است، هر کتابی را ممکن است ارایه کند و به‌دنبال کتاب اثرگذار نیست. اما بعضی از مترجم‌ها به‌دنبال کتاب‌های اثرگذار هستند و کتاب را درست انتخاب می‌کنند. از این بابت بهمن فرزانه یکی از مترجمانی بود که انتخاب‌های درستی داشت. تا جایی که می‌دانم ایشان نخستین مترجمی بود که به سراغ آثار مارکز رفت و البته مهم‌ترین کتاب او یعنی صدسال تنهایی را به فارسی ترجمه کرد. این انتخاب نشان می‌دهد که بهمن فرزانه مترجم، به آنچه ترجمه می‌کرد متعهد و برای خواننده‌اش احترام قایل بود. تا جایی که می‌دانم این کتاب یکی از بهترین ترجمه‌های آثار مارکز بوده و زحمت زیادی برای ترجمه‌اش کشیده شده است. درگذشت او مایه تاسف است، اما غرض، نقشی است که از ما به‌جا می‌ماند. آنهایی که اثری ماندگار به یادگار می‌گذارند می‌مانند. بهمن فرزانه هم اثری ماندگار از خود به‌جا گذاشت.

مترجم «صدسال تنهایی» رفت

وداع با «بهمن» در بهمن

فرزانه ابراهیم‌زاده

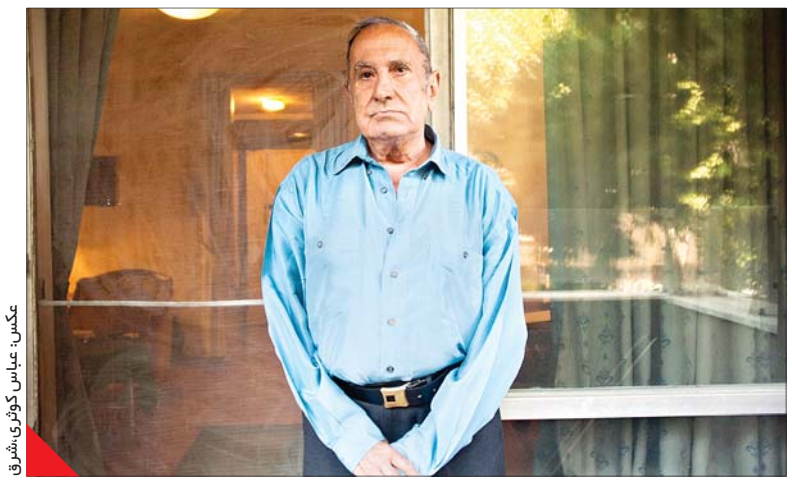

عکس: عباس کوثری، شرق

بهمن فرزانه بعد از یک دوره بیماری در ظهر ۱۷بهمن در بیمارستان طالقانی تهران برای همیشه چشمانش را بست. قلب مترجم صدسال تنهایی در مقابل بیماری دیابت پیشرفته که هفته گذشته پای او را گرفت، طاقت نیاورد و یاد او را که آمده بود در زادگاهش به آرامش برسد به دفتر فرهنگ و ادب ایران پیوست کرد. تا زمانی که نسخه‌های کتاب صدسال تنهایی با ترجمه او و چاپ انتشارات امیرکبیر هست نام او باقی است.

ستاره فرزانه، خواهر این مترجم با تایید خبر درگذشت او عفونت، فشار پایین و بیماری قند خون را دلیل درگذشت او دانست و به ایسنا گفت: «متاسفانه همه‌چیز دست‌به‌دست هم داد تا او از دست برود.» فرزانه که بهار سال ۹۱ بعد از ۵۰ سال زندگی در ایتالیا به ایران آمده بود تا در سال‌های بازنشستگی در زادگاهش به آرامش برسد؛ از مدتی پیش به دلیل مشکل دیابت و عفونت پا در بیمارستان بستری شده بود. او پس از مرخصی از بیمارستان به خانه سالمندان منتقل شد و در نهایت در هفته‌های گذشته با بالارفتن قند خونش به بیمارستان منتقل شد. او در بیمارستان به دلیل عفونت شدید ناشی از قند خون پای چپش را از دست داد و در نهایت هم در برابر این بیماری نتوانست دوام بیاورد.

بهمن فرزانه با آنکه در ۵۰ سال گذشته در ایران زندگی نمی‌کرد اما بی‌تردید یکی از پرکارترین و فعال‌ترین مترجمان ایرانی بود که آثار شناخته‌شده‌ای را به زبان فارسی ترجمه کرد. اما در میان همه آثاری که به فارسی منتشر کرد بی‌تردید ترجمه او از رمان صد سال تنهایی که یکی از شاخص‌ترین اثر ادبی دو قرن اخیر به شمار می‌رود شاخص‌ترین کار اوست. فرزانه با ترجمه صد سال تنهایی در سال ۵۳ نویسنده این اثر گابریل گارسیا مارکز را به خواننده ایرانی معرفی کرد. خود او در مقدمه چاپ چهارم این کتاب که بعد از ۳۷سال در سال ۹۰ منتشر شد نوشته است: «با وجود اینکه من چندین کتاب دیگر هم از مارکز ترجمه کردم، ولی هیچ‌یک به پای صد سال تنهایی نمی‌رسند. به قول معروف این چیز دگر است، آن چیز دگر...» این کتاب البته در همان چاپ چهارم متوقف ماند و باوجود درخواست زیاد علاقه‌مندان به این کتاب، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مجوز تجدید چاپ صد سال تنهایی را با ترجمه بهمن فرزانه تمدید نکرد. این درست زمانی بود که ترجمه‌های دیگری از این کتاب در بازار موجود بود. رضا قیصریه یکی از مترجمان شناخته‌شده زبان ایتالیایی که بهمن فرزانه را بیشتر از طریق آثارش می‌شناخت، درباره ویژگی‌های آثار او به «شرق» گفت: «ترجمه کتاب صد سال تنهایی مارکز شاید معروف‌ترین ترجمه او بود. اما تا جایی که از طریق آثار کارش را دنبال کردم می‌توانم بگویم که بسیاری از نویسندگان معاصر ایتالیایی‌زبان از طریق بهمن فرزانه به خوانندگان ایرانی معرفی شدند. دینابونزاتی، آلبادسس پدس و پیراندلو با ترجمه‌های او به بازار کتاب ایران معرفی شدند. نمایش شش شخصیت در جست‌وجوی نویسنده که یکی از آثار شاخص پیراندلو هست با ترجمه بهمن فرزانه منتشر شده است.» به گفته قیصریه: «ایشان یکی از مترجمان فعال بودند که آثار زیادی را منتشر کردند و هنوز هم ترجمه‌های زیادی از او در دست ناشران در انتظار مجوز است. آنچه باعث تاسف است ازدست‌رفتن مترجمان خوبی چون بهمن فرزانه است که همه عمرشان را در راه ترجمه صرف کردند و جایگزینی ندارند. با رفتن بهمن فرزانه کسی جای خالی او را پر نمی‌کند.»

به‌جز ترجمه آثار مارکز تسلط و ترجمه آثار معاصر ادبیات ایتالیا از شاخصه‌های کار بهمن فرزانه بود. قیصریه درباره ادبیات معاصر ایتالیا معتقد است: «زبان ایتالیایی از زبان‌هایی است که به‌دلیل مشکل‌بودن کمتر مترجمان به سراغش می‌روند. البته ادبیات ایتالیایی هم ادبیات سختی است و برخلاف ادبیات انگلیسی ادبیات مدرنش هم تحت تاثیر ادبیات کلاسیک است و نویسندگان مدرن هم با وجود تلاش برای ساده‌نویسی تحت‌تاثیر این‌گونه ادبی هستند. به‌همین دلیل ترجمه آثار معاصر ایتالیایی بسیار سخت است. اما شما در آثار بهمن فرزانه کارهای شاخصی را می‌بینید که به فارسی روانی ترجمه شده است و این نشان از تسلط او به زبان ایتالیایی دارد.»

بهمن فرزانه متولد ۱۳۱۷ در تهران بود و بعد از دیپلم به ایتالیا رفت و در آنجا ضمن تحصیل، کار ترجمه را آغاز کرد. او علاوه بر نگارش آثاری داستانی، کتاب‌هایی را از گابریل گارسیا مارکز، آلبا دسس پدس، گراتزیا کوزیما دلدا، لوییچی پیراندلو، آنا کریستی، اینیاتسیو سیلونه، رولد دال، گابریل دانونزیو، واسکو پراتولینی، ایروینگ استون، جین استون و... به فارسی برگردانده است. تسلط به زبان فارسی و سلیس‌بودن ترجمه شاید مهم‌ترین ویژگی ترجمه‌های بهمن فرزانه بود. این موضوعی است که عباس مخبر هم به آن اشاره کرده و در گفت‌وگو با ایسنا گفته است: «بعضی مترجمان نثر درستی دارند و برای ترجمه آثار جمله‌های اضافی به کار نمی‌برند. در ترجمه این افراد نسبت گزاره‌ها و نهادها با هم فاصله ندارد و نقطه‌گذاری‌ها درست است و پس از یک‌بار خواندن مجبور نیستی که دوباره برگردی و متن را بخوانی. به‌طورکلی کلیت متن از زبان آدمیزادی برخوردار است. بعضی از مترجمان به خاطر اینکه واژه‌های نو زیادی در متن اصلی وجود دارد، برای رساندن مفهوم آنها از جملات زیادی استفاده می‌کنند و چیزی را که می‌توان در یک جمله ترجمه کرد، در چند جمله توضیح می‌دهند. اما ترجمه فرزانه از «صد سال تنهایی» مارکز این‌چنین نبود و این ترجمه مثل دیگر ترجمه‌های او کتاب بسیار راحت‌خوان و دقیقی بود.»

به‌دنبال درگذشت این مترجم شناخته‌شده کشور ناشران کتاب‌های او یعنی ققنوس، ثالث و چشمه برای خاکسپاری او در قطعه نام‌آوران در بهشت‌زهرا به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی درخواست دادند. خواهر بهمن فرزانه با بیان این نکته به خبرگزاری مهر گفت: «از آنجا که قطعه هنرمندان پُر شده است، ناشران به‌دنبال اخذ مجوز جهت تدفین ایشان در قطعه نام‌آوران هستند البته اگر اجازه بدهند و اگر نه، ما مجبوریم خودمان قبری تهیه کنیم و در آنجا خاکسپاری را انجام دهیم.»

زیر آسمان فیروزه ای

قصه‌ها؛ فیلمی که تکان می‌دهد

لیلی گلستان

● «قصه‌ها»ی «رخشان بنی‌اعتماد» بالاخره از توی کمد درآمد و یک‌بار دیگر ثابت شد که با صبوری کردن، حق به حق‌دار می‌رسد. به قول معروف دیر یا زود دارد اما سوخت و سوز ندارد (هرچند همه ما از توی کمدماندن این فیلم کلی سوختیم!). فیلم از توی کمد درآمد تا محکم بخورد توی صورت ما. و بعد با فریاد به ما بگوید می‌دانی در اطرافت دارد چه می‌گذرد؟ و بعد حالی‌مان کند که چه دارد می‌گذرد.

این فیلم به ما یاد می‌دهد که اطرافمان را بهتر نگاه کنیم. به ما که یادمان رفته، یادآوری می‌کند که انسان باشیم، دل بسوزانیم و مسوول باشیم. به اتفاقات اطرافمان واکنش نشان دهیم و این قدر منفعل نباشیم. کاری کنیم که در خلوت‌مان شرمنده خودمان نباشیم. تمام طول فیلم تنشی را زیر پوست‌مان حس می‌کنیم. تمام طول فیلم بغضی در گلو داریم و بعد با سکوتی سنگین از سینما بیرون می‌آییم. حالا بگویید شعاری است یا زیادی روراست یا... ایرادهایی از سر سیری. گاهی اوقات لازم است با شعار رسالت‌مان را انجام دهیم و گاهی اوقات با فریاد و گاهی هم با نجوا و با مهربانی. مهم این است که رسالت‌مان را انجام دهیم و از راه درست هم انجام دهیم که نتیجه بدهد. همین. رخشان بنی‌اعتماد خود را نسبت به مملکتش، به هموطنانش و نسبت به شهرش مسوول و متعهد می‌داند. جامعه‌اش را خوب می‌شناسد. سالیان سال فیلم‌های مستند اجتماعی ساخته و کارش را خوب بلد است. این فیلم را دو بار پیش از جشنواره دیده‌ام و هر دو بار لرزیده‌ام. و هر دوبار محکم خورده توی صورتم. خوب نوشته شده، خوب ساخته شده و خوب بازی شده. دست مریزاد. من همیشه به وجود رخشان بنی‌اعتماد افتخار کرده‌ام. پایدار باشد.

تماشاخانه

برگزاری مراسم پایانی فستیوال «مونولیو»

● **شرق:** مراسم پایانی فستیوال «مونولیو» امروز شنبه ۱۹ بهمن برگزار می‌شود. «مونولیو» نخستین فستیوال مونولوگ بخش خصوصی در ایران است که توسط گروه تئاتر «لیو» به سرپرستی محمدحسن معجونی برگزار می‌شود. امسال مراسم پایانی این فستیوال برای دو دوره سوم و چهارم به‌طور همزمان برگزار خواهد شد. سال گذشته در دور سوم، ۹ نمایش به روی صحنه رفت و داوران آن عبارت بودند از محمد چرمشیر، نویسنده، سیامک احصایی، کارگردان و طراح صحنه وافشین خورشیدباختری، بازیگر و منتقد تئاتر. امسال در دور چهارم این فستیوال، ۱۳ مونولوگ به روی صحنه رفت.

توضیح

● روز پنجشنبه ۱۷بهمن گفت‌وگویی با خانم آزاده رزاق‌دوست در روزنامه «شرق» منتشر شد که در آن محل نمایش آثار، گالری «اعتماد» ذکر شده بود که گالری «اثر» صحیح است. به این وسیله تصحیح می‌شود.

ناظری روی تشک کشتی رفت

آواز «شوالیه» برای «جهان‌پهلوان»

عکس: محمد علی شریفیان، شرق

شرق: سالن پیر کشتی پایتخت به صدای طبل‌وبوق هواداران این ورزش باستانی عادت کرده؛ اما طنین آواز «شوالیه موسیقی ایران»، این سالن را در غروب هفدهمین روز بهمن به فضایی دیگر برد. آنهایی که برای شرکت در مراسم افتتاحیه جام کشتی جهان‌پهلوان تختی به این سالن در ضلع شمالی پارک شهر آمده بودند، فقط شاهد هماوردشدن حریفان با هم نبودند. اولین کسانی بودند که شهرام ناظری را روی تشک دیدند و همان‌ها با فریاد «ناظری، ناظری دوستت داریم»، از شوالیه آواز قدردانی کردند. این قدردانی با آویختن «مدال تختی» بر سینه شهرام ناظری کامل شد تا این خواننده بعد از دریافت تندیس مهر حقوق‌بشر سال ۹۲، مدال جهان‌پهلوان تختی را هم بر سینه خود لمس کند. مراسم، ساعت ۱۶ روز پنجشنبه در حضور پیشکسوتان کشتی، مسوولان فدراسیون و هنرمندانی چون لوریس چکناواریان در سالن شهدای هفتم‌تیر برپا شد. ناظری در این اجرا، در حالی که گروه «ریتم» از کشور آذربایجان به آهنگسازی «ناطق شیرین‌اف» او را همراهی می‌کردند روی تشک رفت. پس از به‌صدا درآمدن «کوس» یا همان طبل بزرگ، بر تشک کشتی به رسم پهلوانی بوسه زد و در ادامه برای تماشاچیان شاهنامه‌خوانی کرد: «نمیرم از ین پس که من زنده‌ام/ که تخم سخن را پراکنده‌ام» او در این بخش، شاهنامه‌خوانی خاص خود را که در پی تحقیقات فراوان به آن رسیده، اجرا کرد. گروه «ریتم» در این اجرا از چند ساز کوبه‌ای، طبل، بالابان و گارمان استفاده می‌کرد؛ گروهی که همه نوازندگانش در چند برنامه بین‌المللی مقام اول را کسب کرده‌اند. اما هدیه ویژه ناظری به حاضران سالن، «نقالی» او بود. ناظری در این بخش از اجرایش، سه‌بیت از دکتر صادقی را که در مدح جهان‌پهلوان تختی سروده شده، خواند: «جهان‌پهلوان تختی نامدار/ ز مردی بشد پهلوان روزگار؛ ز نامش بشد نام ایران بلند/ برافراشته شد پرچم ارجُمند؛ نشانی شد اندر میان مهان/ بزرگان کشتی به گرد جهان... در ادامه آواز شوالیه، هنرنمایی نوازنده تمبک گروه «ریتم» از جمله بخش‌هایی بود که بسیار مورد توجه حاضران قرار گرفت. پس از پایان اجرا، منصور برزگر پیشکسوت کشتی و علیرضا حیدری، دارنده مدال برنز المپیک و نایب‌رییس فدراسیون کشتی با حاضرشدن روی تشک، با اهدای مدال جام تختی از ناظری تقدیر کردند. شهرام ناظری که ۱۰سال پیش هم با همراهی ارکستر سمفونیک تهران به رهبری زنده‌یاد فریدون ناصری برای جهان‌پهلوان تختی خوانده بود پس از مراسم درباره این اجرا به «شرق» گفت: «به دلیل علاقه شخصی که به جهان‌پهلوان تختی دارم، ابیاتی از شاهنامه به شیوه شاهنامه‌خوانی و نیز چند بیت درباره این اسطوره پهلوانی سرزمین‌مان را در جمع کشتی‌گیران اجرا کردم. جا دارد از آقای رسول خادم، ورزشکار با اخلاق بابت این برنامه تشکر کنم. این اجرا به دعوت ایشان و هماهنگی آقای پیروزپی انجام شد.» این خواننده همچنین درباره گروه آذربایجانی که وی را همراهی کردند، افزود: «گروه «ریتم» در کار خود بسیار قوی است و من هم به همین دلیل با آنها روی صحنه رفتم. البته سالن اشکالاتی در زمینه صدابرداری داشت که کیفیت کار را قدری پایین آورد. با این حال بسیار خرسندم که در این مراسم به یاد جهان‌پهلوان تختی روی تشک قطعاتی را اجرا کردیم.» ناظری در حالی مدال تختی را در این روز دریافت کرد که اوایل هفته گذشته دومین «تندیس مهر» حقوق‌بشر را به پاس خدمات انسان‌دوستانه و حقوق‌بشری در کرمانشاه دریافت کرد. سال گذشته در نخستین مراسم اهدای تندیس مهر، این نشان حقوق‌بشری به «پرویز پرستویی» اهدا شده بود.

باجشنواره

حواشی روز ششم جشنواره

از انتقاد حاتمی‌کیا تا پرسش پوراحمد

● **شرق:** ابراهیم حاتمی‌کیا یکی از خبرسازان این روزهای جشنواره فیلم فجر بود که با انتقاد از عملکرد هیات انتخاب این دوره، فیلم خود را به عوامل سازنده «شیار ۱۴۳» اهدا کرد. ابراهیم حاتمی‌کیا از جمله کارگردان‌هایی است که با فیلم «چ» در سی‌ودومین جشنواره فیلم فجر حضور دارد. او اما در ششمین روز از برگزاری جشنواره نه به‌خاطر نمایش فیلمش بلکه به‌خاطر سخنانی که در انتقاد از عملکرد هیات انتخاب مطرح کرده، مورد توجه قرار گرفت. حاتمی‌کیا چهارشنبه، ۱۶بهمن بعد از نمایش فیلم «شیار ۱۴۳» به کارگردانی نرگس آبیار در نشست مطبوعاتی این فیلم در برج میلاد حاضر شد و فیلم خود را به «شیار ۱۴۳» تقدیم کرد.

او همچنین در پاسخ به خبرنگاران درباره نحوه پذیرش فیلم «شیار ۱۴۳» برای راهیابی به جشنواره گفت: «این مساله باید بررسی شود و آن دوستان باید پاسخ دهند که چگونه این اتفاق می‌افتد. من جواب این سوال را از مسوول سینما و مسوول جشنواره فجر می‌خواهم. این چه ترکیبی است که این اتفاق می‌افتد؟ چه خوابی بر این دوستان رخ داده که نتوانستند این فیلم را در جشنواره فجر تحمل کنند تا کار به‌جایی برسد که لابی کنند تا «شیار ۱۴۳» به جشنواره فجر بیاید.» البته این سخنان حاتمی‌کیا بی‌پاسخ نماند و علی معلم، سخنگوی هیات انتخاب جشنواره نیز روز جمعه، ۱۸بهمن در متنی که در اختیار خبرگزاری‌ها قرار داد، عنوان کرد: «ضمن ابراز تاسف از بیانات تبلیغاتی و سوزناک ایشان در مورد هیات انتخاب جشنواره به احترام دست‌اندرکاران فیلم «چ»، جشنواره فیلم فجر و خانواده شهدا پاسخ سخنان ایشان را به بعد از جشنواره موکول خواهیم کرد.» کیومرث پوراحمد، کارگردان «پنجاه قدم آخر» نیز در نشست مطبوعاتی این فیلم که ۱۷بهمن در برج میلاد برگزار شد، در واکنش به رفتار تماشاگران در صحنه‌ای از فیلم خود گفت: «سوالی دارم. در اولین پلانی که طناز طباطبایی و بابک حمیدیان با یک بچه کنارشان در جنگل نشسته‌اند، همه خندیدند. شما فهمیدید که چرا خندیدند؟! !» و سپس درباره این اثر اظهار کرد: «ساختار فیلم همین است و اگر کسی قسمت دوم فیلم را دوست ندارد شرمنده هستم و کار دیگری نمی‌توانم بکنم. من تمام تلاشم را کرده‌ام و بارها و بارها فیلمنامه را بازنویسی کرده‌ام. بابک حمیدیان درباره شخصیت خودش خیلی کار کرد؛ همان کاری را کرد که خسرو شکیبایی در «اتوبوس شب» انجام داد.» پوراحمد همچنین خطاب به اصحاب رسانه گفت: «متاسفانه بعضی رسانه‌ها در هنگام انتقال حرف‌های من لحن یا منظورم را درست منتقل نمی‌کنند.» یکی دیگر از حاشیه‌های جشنواره فیلم فجر، تاخیر یک‌ساعت‌ونیمه در نمایش فیلم «معراجی‌ها» آخرین ساخته مسعود ده‌نمکی بود. این فیلم که قرار بود ساعت ۲۳:۳۰ روز پنجشنبه، ۱۷بهمن در کاخ جشنواره پخش شود، با تاخیری بسیار طولانی در نخستین ساعت‌های روز ۱۸بهمن به نمایش درآمد.

جدول۱۹۱۳

افقی:

۱-حق دلالی بر اساس درصدی از مبلغ مورد معامله- فرکانس ۲- دارای بیان یا نمایش هنری ساده شده- ۳۶۵روز- تردید ۳- از پرندگان شکاری که در ارتفاع کم پرواز می‌کند- لقب اشرافی موروثی برای زنان در برخی کشورهای اروپایی- طایفه ۴- خط‌کش مهندسی- آب منجمد- فالگیر- پزشک ۵- شمشیر چوبی- دور افتاده ۶- رشته‌کوهی در آمریکای‌شمالی- حرکت انقباضی و غیرارادی ماهیچه- صدای بم مرد در موسیقی ۷- درخت تسبیح- موی بلند سر- نوعی غذای آماده ۸- طلا- آزمایشگاه- زوبین ۹- هماهنگی- بلدرچین- غذای شب ۱۰- صنعتی- قسمتی از کشتی- موسیقی خلسه ۱۱- گفت‌وگوی خشم آلود و همراه با پرخاش برای اثبات ادعای خود- تصویری از صورت یک شخص ۱۲- چاپلوس- راهی که بتوان از آن بیرون رفت- ویتامین جدولی- طاقچه قدیمی ۱۳- پرنده‌اش سردکن! - خاک چینی- والده ۱۴- تاون- خال- خوشه‌های آهکی در برگ برخی گیاهان گلدار مانند انجیر و کائوچو ۱۵- ماده آلی تیره‌رنگی که از تجزیه مواد گیاهی یا حیوانی تولید می‌شود- عکاسانی که کارشان تهیه عکس‌های جالب از چهره‌های سرشناس و نزدیکانشان در مکان‌های عمومی است.

عمودی:

۱- ویژگی ماده خوراکی‌ای که باکتری‌های آن را با روش خاصی از بین برده باشند- دانشی که از حقایق سوال می‌کند ۲- هوو- زیاده‌روی در مصرف- فلانی ۳- بستن و دوختن- دست نخورده- ضعیف و ناتوان ۴- خطی که زبان روسی به آن نوشته می‌شود- تکیه داده- ضمیر داخلی! ۵- زائوترسان- انس و الفت- حیوان شیرده مفید- چین و چروک پارچه ۶- نصف- خلیج زیبایی در منطقه عسلویه بوشهر- عقاب سیاه ۷- تهیه یا آماده‌کردن لوازم یا وسایل مورد نیاز یک کار- عمل و شغل تولید یک نوع کالا به صورت انبوه ۸- وسیله جابه‌جایی اجسام سنگین- رییسان ۹- از اقمار مشتری- تومور پایه دار معمولا خوش خیم ۱۰- آب ویرانگر- جست‌وجوکننده- سوره زنان ۱۱- بسته نیست- اسم- تنها- خیس و مرطوب ۱۲- نت بیمار! - آواره- قطار خیابانی ۱۳- فاصله دو نتی که بسامد اصلی یکی دو برابر بسامد دیگری است - حریص- ابزار ۱۴- اراده و خواست- از مصالح ساختمانی- «زیر رده» در زیست‌شناسی ۱۵- بی‌رنگ شده- تراول‌چک.

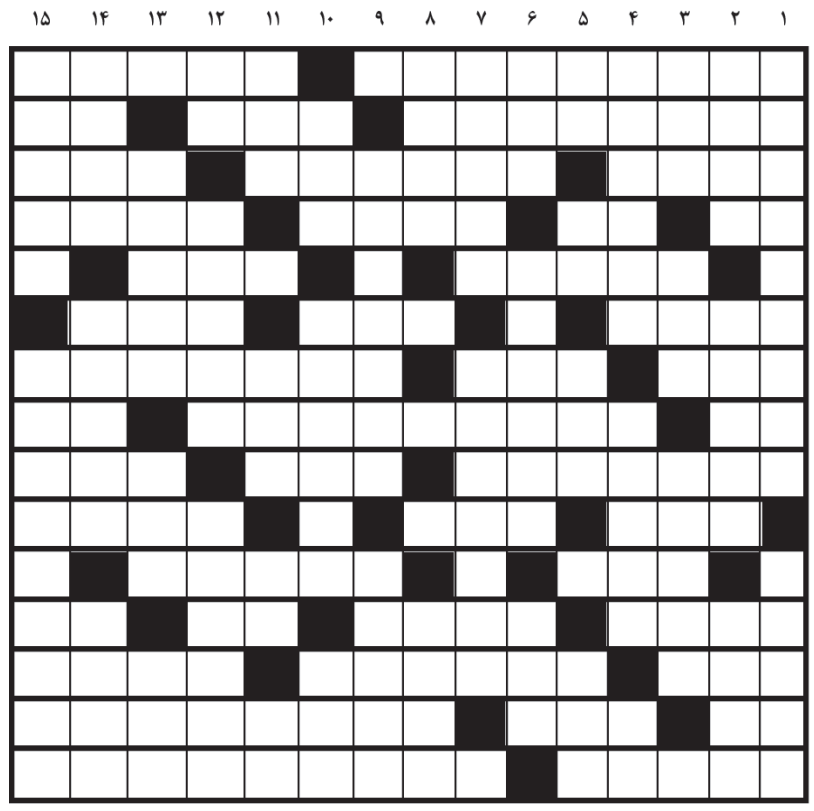

جدول۱۹۱۲

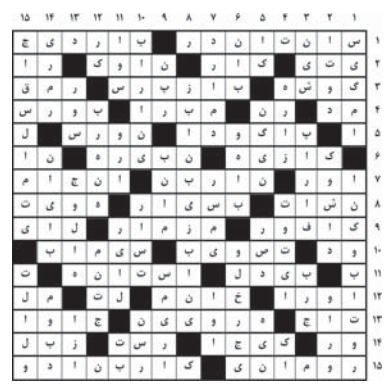

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت۵۶۵

		۴		۹	۷		۳	
		۹		۸	۴			
				۷	۵			
	۱						۶	
	۵				۸	۱		
	۶					۵		
۴					۳	۷		۸
					۲			

حل سودوکو سخت

۶	۴	۲	۱	۵	۷	۱	۹	۸
۷	۱	۸	۲	۶	۹	۴	۲	۳
۳	۹	۵	۶	۸	۴	۷	۱	۲
۴	۸	۱	۷	۲	۳	۵	۶	۹
۹	۳	۷	۹	۱	۸	۶	۴	۵
۲	۵	۶	۴	۹	۱	۸	۳	۷
۸	۶	۴	۳	۷	۲	۹	۵	۱
۵	۷	۹	۸	۴	۶	۳	۱	۲
۱	۲	۳	۵	۹	۸	۲	۷	۶

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

سودوکو ۹۱۶

			۵	۴				۱
	۶	۷	۸			۴	۲	
۱		۴			۷	۸		۶
						۱		۲
	۳	۶		۵	۸			
		۱		۹	۳			
	۴				۲			
	۹	۳		۷				۴
۷		۲		۳	۵			

حل سودوکو ۹۱۵

۸	۴	۷	۱	۵	۳	۶	۲	۹
۵	۹	۳	۶	۲	۷	۱	۸	۴
۱	۶	۲	۸	۹	۴	۵	۳	۷
۴	۳	۱	۹	۷	۶	۲	۵	۸
۲	۸	۶	۴	۱	۵	۹	۷	۳
۹	۷	۵	۲	۳	۸	۴	۶	۱
۳	۲	۹	۷	۶	۱	۸	۴	۵
۶	۵	۸	۳	۴	۹	۷	۱	۲
۷	۱	۴	۵	۸	۲	۳	۹	۶